

The Influences of Socialization and Psychological Characteristics on Good Democratic Citizenship Behavior of Bachelor Degree Students¹

Kamolwan Karomprach Klaykaew²

Received: July 6, 2016

Accepted: July 18, 2016

Abstract

This research aims to develop a model of causal relationship structure of democratic citizenship behavior of bachelor degree students. The sample group of this research is 1,087 students in the bachelor degree education from first to third year enrolling 3 different programs: Health Science, Science and Technology and Social Sciences and Humanities. The sample group is selected using Multi-stage Random Sampling. The data analysis is done using LISREL program. The research findings reveal that the model of good democratic citizenship behavior of bachelor degree students is consistent with the empirical data. It also indicates that the process of socialization from family, educational institution, peers, ethical reasons and sense of efficacy in citizenship can be collectively utilized to forecast the attitude toward democratic citizenship behavior at 79% probability. In the meantime socialization from media, the ability to achieve metacognition and future orientation and self-control can collectively forecast the sense of efficacy in citizenship at 65% probability. It is also found that socialization from family, educational institution, peers, media, the ability to achieve metacognition, ethical reasons, future orientation and self-control, a sense of political efficacy, attitude toward good democratic citizenship behavior can be used collectively to predict good democratic citizenship behavior with 69% probability.

Keywords: socialization, psychology characteristics, good democratic citizenship behavior

¹ The Research Report was funded by Srinakharinwirot University

² Lecturer at Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University, E-mail: kamolwan@g.swu.ac.th

ปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมและ
จิตลักษณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดี
ตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี¹

กมลวรรณ การมปราชญ์ คล้ายแก้ว²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-3 ที่เรียนใน 3 สาขาวิชา ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จำนวน 1,087 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม LISREL ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมและเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน เหตุผลเชิงจริยธรรมและความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง สามารถร่วมกันทำนายเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 79 พบว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ความสามารถในการรู้คิด และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สามารถร่วมกันทำนายความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 65 และพบว่าการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน ความสามารถในการรู้คิด เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 69

คำสำคัญ: การถ่ายทอดทางสังคม จิตลักษณะ พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

¹ รายงานการวิจัยทุนสนับสนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อีเมล: kamolwan@g.swu.ac.th

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“พลเมืองดี” ถือเป็นกำลังสำคัญที่จะร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า รวมถึงทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยมีความเข้มแข็งและมั่นคง (สถาบันพระปกเกล้า, 2555) เพราะพลเมืองดีจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม พึ่งพาตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี จิตสำนึกสาธารณะ คิดถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (วิชัย ต้นศิริ, 2551; ดุจเดือน พันธุนาวิณ, 2551; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) รวมถึงมีอิสระทางความคิดและการแสดงออกทางการเมือง โดยไม่ถูกชักนำหรือครอบงำโดยนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ หรือพรรคการเมืองใดๆ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555)

จากความสำคัญของความเป็นพลเมืองดีตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทย มีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาความเป็นพลเมืองดีเป็นอย่างมาก ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี 2540 ต่อเนื่องมาจนถึงฉบับปี 2550 ที่ได้มีการบัญญัติแนวนโยบายในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา 87 ว่า “รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจในทุกระดับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย...” (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2553)

นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีถือเป็นปัญญาชนที่จะก้าวไปเป็นกำลังสำคัญในการบริหารประเทศในอนาคต หากได้รับการพัฒนาให้มีความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยในระดับที่เหมาะสม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง พึ่งพาตนเองได้ เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกาและกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจิตสาธารณะที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งหากนิสิตนักศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าว พวกเขาจะร่วมกันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศและสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านการศึกษาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยที่จากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยทางด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ อันได้แก่ การมีเจตคติที่ดีและการมีความรู้สึกรับรู้สิทธิภาพต่อพฤติกรรมใดก็ตามที่มีแนวโน้มว่าบุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้ดีตามไปด้วย จึงคาดว่าเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ความรู้สึกรับรู้สิทธิภาพในความเป็นพลเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายที่จะทำการศึกษาว่ามีปัจจัยทางด้านสถานการณ์ คือการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน และปัจจัยทางด้านจิตลักษณะเดิม ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ความสามารถในการรู้จัก และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพล

ในการเสริมสร้างเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ในความเป็นพลเมือง และพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยให้กับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดแนวทาง รูปแบบ และเนื้อหาที่เหมาะสมในการที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความเป็นพลเมืองดี อันจะเป็น ประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการถ่ายทอดทางสังคม จิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดหลักเกี่ยวกับประเภทของตัวแปรเชิงสาเหตุในการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สาเหตุด้านสถานการณ์ กลุ่มที่ 2 สาเหตุด้านจิตลักษณะเดิม กลุ่มที่ 3 สาเหตุที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ และ กลุ่มที่ 4 สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ (ดูเดือน พันธมนาวิน, 2552; Tett & Burnett, 2003) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย : ความหมาย และวิธีการวัด

ความเป็น “พลเมืองดี” มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะพลเมืองดีจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง และผู้อื่น ทำให้สังคมมีความสุข อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีความตั้งใจที่อุทิศตนในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วยความจริงใจ และพลเมืองดีจะมีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ ด้วยความเชื่อว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองการปกครองของประเทศ สามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปในทิศทางที่ตนเองคาดหวังไว้ได้

ในประเทศไทยได้มีเป้าหมายที่จะพัฒนาประชาชนในประเทศให้มีความเป็นพลเมืองดี โดยเริ่มมีการกำหนดไว้อย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2540 ต่อเนื่องมาถึงฉบับปีพุทธศักราช 2550 ภายหลังจากนั้นได้มีนักวิชาการและนักวิจัยได้ทำการศึกษาองค์ประกอบ ปัจจัยที่ส่งผล รวมถึงแนวทางและวิธีการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีกันมากขึ้น ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าพลเมืองดีหมายถึงบุคคลผู้ที่มีคุณลักษณะสำคัญคือ (1) เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย (2) เป็นผู้ที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเคารพผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพความเสมอภาค และเคารพความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรม (3) เป็นผู้ที่พึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือเบียดเบียนผู้อื่น (4) เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะมีความตั้งใจที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและรักษาสาธารณะสมบัติ (5) เป็นผู้ที่เคารพกติกาของสังคม

และเคารพกฎหมาย (6) เป็นผู้ที่มีความเต็มใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งในทุกกรณีด้วยท่าทีที่สันติ และ (7) เป็นผู้ที่ตระหนักและมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ (กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว, 2557; ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2554)

การวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินรวมค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 45 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเชิงสอดคล้องภายในเท่ากับ .815

การถ่ายทอดทางสังคมกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม กฎระเบียบกฎหมาย รวมถึงแนวการประพฤติปฏิบัติต่างๆ ผลจากการได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจะทำให้บุคคลมีจิตลักษณะและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ โดยตัวกลางที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดทางสังคมให้กับบุคคล ได้แก่ บิดามารดาหรือผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู ครูอาจารย์ กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน (กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว, 2557; อ้อมเดือน สดมณี และฐาศุภร์ จันประเสริฐ, 2554; Munn, Fernald, & Fernald, 1969; Watson & Linggren, 1979)

การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิด ผ่านการอบรมเลี้ยงดู และการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังจิตลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ทั้งนี้มีผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น เจตคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมในการเรียน (กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว, 2557) เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (จิตติพร ไวรโรจน์วิทยาการ, 2551) เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบหน้าที่ (สุภาสินี นุ่มเนียน, 2546) พฤติกรรมจริยธรรมในการเรียน (กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว, 2557) พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง (กมลวรรณ คารมปราชญ์, 2550) สำหรับการเป็นแบบอย่างที่ดีของบิดามารดาเป็นผลสืบเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดู โดยบุคคลจะค่อยๆ สังเกต จดจำ จนกระทั่งเกิดการเลียนแบบความคิด ความเชื่อ และการกระทำต่างๆ จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง จนกลายเป็นนิสัยส่วนตัวของตนเอง (จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก, 2521) มีผลการศึกษาพบว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น ทศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตยและพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) ความฉลาดทางการเมืองด้านพฤติกรรมทางเลือกตั้งอย่างมีจริยธรรม (ไพรินทร์ ชัดธิพงษ์, 2553) ความตั้งใจจะโหวตในอนาคต (Gotlieb, Kyoung, Gabay, Riddle, & Shah 2015) พฤติกรรมอาสา (Ottoni- Wilhelm, Estell, & Perdue, 2014)

การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาถือเป็นแหล่งเรียนรู้ เสริมสร้างประสบการณ์ที่สำคัญของชีวิต หากในสถาบันการศึกษาและในชั้นเรียนมีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีผลการศึกษาพบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนแบบ

ประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546) การเป็นพลเมืองด้านการขับเคลื่อนสังคม (Knowles & McCafferty-Wright, 2015) การยึดมั่นผูกพันกับการเป็นพลเมือง (Manganelli, 2013) การมีส่วนร่วมในการเป็นพลเมืองด้านการเป็นอาสาสมัคร (McDevitt & Kioussis, 2006)

การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ในช่วงวัยรุ่น เพื่อนถือว่าเป็นบทบาทอย่างมากในการเป็นต้นแบบทางด้านความคิดและพฤติกรรม จึงมีแนวโน้มว่านิสิตนักศึกษาในช่วงวัยนี้จะมีจิตลักษณะและพฤติกรรมสอดคล้องกับเพื่อนสนิท มีผลการศึกษาพบว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น เจตคติต่อความรับผิดชอบและพฤติกรรมรับผิดชอบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน (จิรพัฒน์ ศิริรักษ์, 2555) เจตคติต่อจิตอาสาและการรับรู้ความสามารถของตนเอง (ณัฐนิชากร ศิริบุรณ์, 2550) ความรับผิดชอบต่อทางสังคม (Schmid, 2012) พฤติกรรมการขัดขวางไม่ให้กระทำพฤติกรรมที่เสี่ยงและอันตราย (Bukklely & Chapman, 2016)

การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เนื้อหาเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด ความโน้มเอียง เจตคติ และพฤติกรรมของบุคคลไปในทางใดทางหนึ่ง มีผลการศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมหลายด้าน เช่น พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง (กมลวรรณ คารมปราชญ์, 2550) การมีจิตอาสา (ณัฐนิชากร ศิริบุรณ์, 2550) พฤติกรรมการโหวตเลือกตั้ง (Corrigall-Brown & Wike, 2014)

จิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองติดตามระบอบประชาธิปไตย

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการคิด การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรม ซึ่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับระดับจริยธรรมของแต่ละบุคคล โดยที่การกระทำใดที่มีเหตุผลเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมถือว่าการกระทำที่มีจริยธรรมสูงกว่าการกระทำที่มีเหตุผลเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับตนเองเป็นหลัก (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553; ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538) มีผลการศึกษาพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมหลายด้าน เช่น เจตคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมในการเรียน และพฤติกรรมจริยธรรมในการเรียน (กมลวรรณ คารมปราชญ์ คล้ายแก้ว, 2557) เจตคติต่อการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงาน (ธรณ์ธันย์ อำภานุกิจ, 2551) เจตคติต่อสิ่งแวดล้อม (Karpiaak & Baril, 2008) พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546) การมีจิตสาธารณะ (จุฑาพร นาครอด, 2554) ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย (เพ็ญพร ทองคำสุก, 2550) พฤติกรรมเอื้อสังคม (Carlo, Mestre, Samper, Tur, & Armenta, 2010)

ความสามารถในการรู้คิดเป็นความสามารถทางสติปัญญาตามทฤษฎีพัฒนาการด้านความรู้คิดของเพียเจท์ (Piaget) ซึ่งเป็นผลของกระบวนการคิดของมนุษย์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553; สุกใจ บุญอารีย์, 2546) มีผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการรู้คิดมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น ทศนคติต่อพฤติกรรมจริยธรรม (สุกใจ บุญอารีย์, 2546)

พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวิวัฒน์ บุญชิต, 2546) จิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตย (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553)

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ไกล สามารถคาดการณ์ได้ว่าเมื่อทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วจะเกิดผลอย่างไรในอนาคต ตลอดจนสามารถวางแผนการปฏิบัติ และสามารถควบคุมตนเองให้ทำพฤติกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งงามหรือป้องกันผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2539) มีผลการศึกษาพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมหลายด้าน เช่น ทศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตยและพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) จิตสำนึกสาธารณะและการรับรู้ความสามารถของตน (สุคนธ์ธา เสี่ยงเจริญ, 2556) ความฉลาดทางการเมือง (ไพรินทร์ ชัดธิพงษ์, 2553) ความหวังใยสิ่งแวดลอม (Arnocky, Milfront, & Nicol, 2014) พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสิ่งแวดล้อม (Milfornt, Bain, Gouveis, & Kashima, 2014)

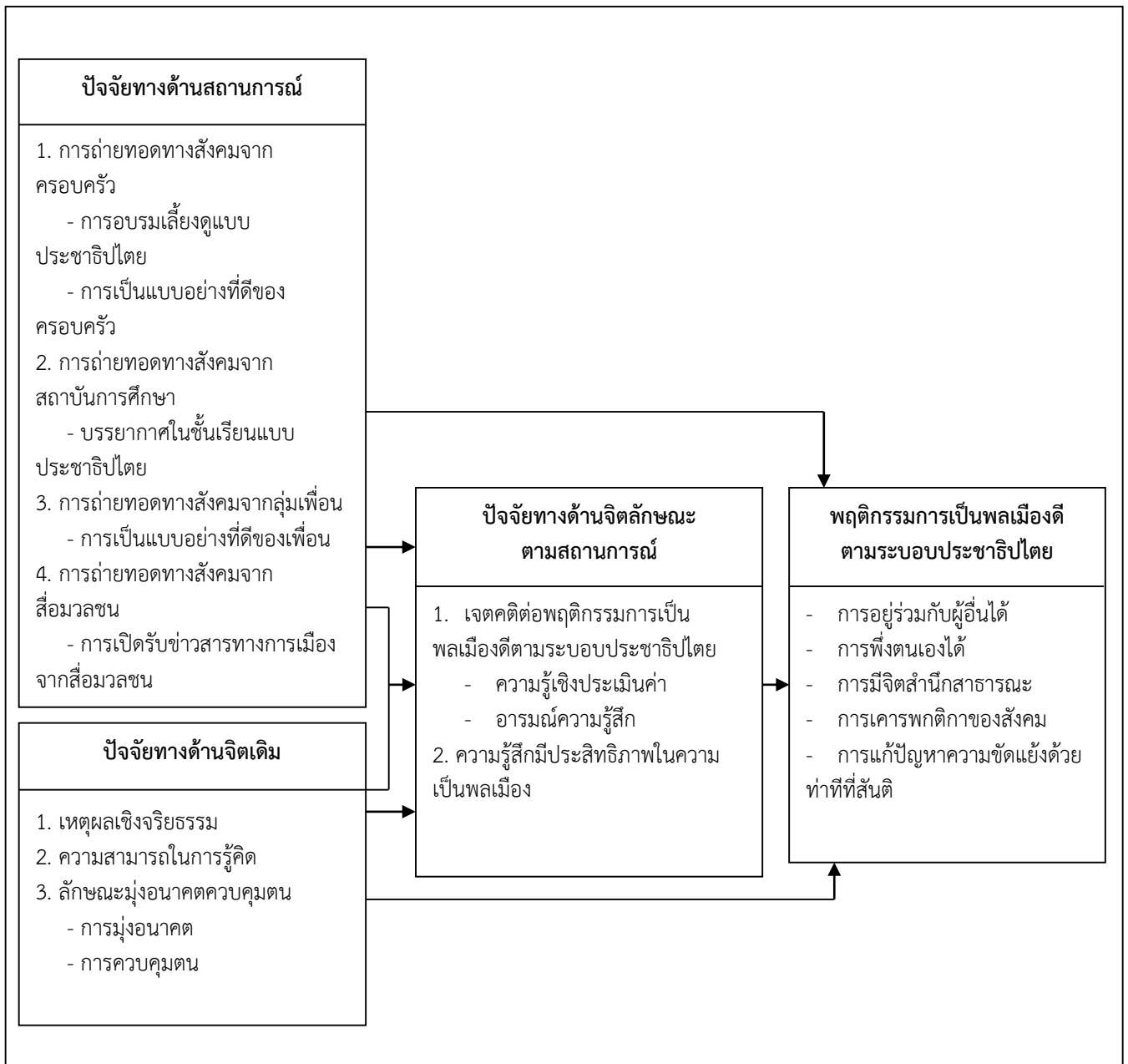
จิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยเจตคติเป็นจิตลักษณะของบุคคล อาจจะอยู่ในรูปของความรู้สึกพอใจไม่พอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นมาจากความรู้สึกเชิงประเมินค่าที่ประเมินว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษมากน้อยเพียงใด อันเป็นผลทำให้เกิดความรู้สึกพอใจไม่พอใจต่อสิ่งนั้นและมีความพร้อมที่จะกระทำสิ่งนั้นไปในทางที่สอดคล้องกับความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2531) บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดๆ จะขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความรู้สึก และความเข้าใจ อันเป็นผลมาจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมที่ได้เรียนรู้มาตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก เมื่อแสดงพฤติกรรมใดไปแล้วได้รับผลตอบแทนในทางบวกก็มีแนวโน้มว่าเขาจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต (Fishbine & Ajzen, 1975) มีผลการศึกษาพบว่าเจตคติมีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมหลายด้าน เช่น พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) พฤติกรรมอาสาสมัคร (สุพัฒนา บุญแก้ว, 2556) พฤติกรรมจิตสาธารณะ (จารุณี จันทร์เจริญ, 2555) พฤติกรรมเพื่อสังคม (Bissing-Olson, Fielding, & Iyer, 2016) เจตนาที่จะเคลื่อนไหวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Fielding, McDonald, & Louis, 2008)

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองเป็นความเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นพลเมืองของประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสามารถแสดงบทบาทของการเป็นพลเมืองในด้านต่างๆ ได้และบทบาทที่แสดงออกไปนั้นสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ตนเองปรารถนาได้ มีผลการศึกษาพบว่าความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้านด้วยกัน เช่น การมีจิตสาธารณะ (จุฑาพร นาครอด, 2554; จารุณี จันทร์เจริญ, 2555) ความรับผิดชอบทางสังคม (Crocetti, Jahromi, & Meeus, 2012) ความยึดมั่นผูกพันกับความเป็นพลเมือง (Manganelli, 2013) การเป็นพลเมืองด้านกับขับเคลื่อนทางสังคม

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย สาเหตุทางด้านสถานการณ์ ได้แก่ การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว การถ่ายทอด

ทางสังคมจากสถาบันการศึกษา การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน และการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน สาเหตุทางด้านจิตลักษณะเดิม ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ความสามารถในการรู้คิด และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสามารถ นำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-3 ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ศึกษาอยู่ใน 3 สาขาวิชา ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จำนวน 1,087 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เพื่อสุ่มเลือกมหาวิทยาลัยที่เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัย 3 ประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เพื่อสุ่มเลือกคณะที่เป็นตัวแทนจาก 3 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับฉลากเพื่อสุ่มเลือกกลุ่มผู้เรียน (section) ที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับแบบวัดกลับคืนมาจำนวน 1,200 คน เมื่อทำการตรวจสอบและคัดเลือกไว้เฉพาะแบบวัดที่มีความสมบูรณ์ ทำให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 1,087 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มีทั้งหมด 11 ฉบับ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากนิยามปฏิบัติการ จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน แบบวัดเจตคติต่อความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย แบบวัดความรู้สึกรักมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง และแบบวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และเป็นแบบวัดที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดเดิม จำนวน 7 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบวัดการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว แบบวัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย แบบวัดการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน แบบวัดความสามารถด้านการรู้คิด แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม และแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน โดยแบบวัดทั้งหมดเป็นแบบมาตรประเมินรวมค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นเชิงสอดคล้องภายในอยู่ระหว่าง .80 – .89 และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงเส้นแบบมีตัวแปรแฝง (Casual structural Models with Latent Variable) โดยใช้โปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 1,087 คน

ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) มีลักษณะทางชีวสังคม ดังนี้
 1) เพศ แบ่งเป็น เพศชาย 441 คน เพศหญิง 639 คน (มีผู้ไม่ระบุเพศ จำนวน 7 คน) 2) สาขาวิชาที่เรียน แบ่งเป็น
 3 สาขา คือ วิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 266 คน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 440 คน และสาขา
 สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จำนวน 381 คน

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

แบบจำลองพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีความกลมกลืนและค่าดัชนีเปรียบเทียบมีค่าดังนี้ χ^2 ที่ df 44 เท่ากับ 63.89 ($p = 0.027$) ค่า χ^2/df เท่ากับ 1.45 ค่า GFI เท่ากับ 0.99 ค่า AGFI เท่ากับ 0.98 ค่า NFI เท่ากับ 1.00 ค่า NNFI เท่ากับ 1.00 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.020 ค่า SRMR เท่ากับ 0.018 ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่าแบบจำลองที่ปรับแล้วมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี โดยมีรายละเอียดดังที่แสดงในตาราง 1 และ ภาพประกอบ 2

ตาราง 1 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยตนเอง

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล								
	เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย			ความรู้สึที่มีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง			พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว	.13**	-	.13**	-	-	-	-	.09**	.09**
การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา	.07**	-	.07**	-	-	-	-	.05**	.05**
การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน	.18**	-	.18**	-	-	-	-	.13**	.13**
การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน	-	.04**	.04**	.07**	-	.07**	-	.03**	.03**
เหตุผลเชิงจริยธรรม	.22**	-	.22*	-	-	-	.23**	.15**	.38**
ความสามารถในการรู้คิด	-	.05**	.05**	.09**	-	.09**	-	.03**	.03**
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	.42**	-	.42**	.75**	-	.75**	-	.29**	.29**
เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	-	-	-	.69**	-	.69**

ตาราง 1 แสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรภายใน และอิทธิพลของตัวแปรภายในด้วยตนเอง (ต่อ)

ตัวแปรที่เป็นสาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล								
	เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย			ความรู้สึกรับประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง			พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ความรู้สึกรับประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง	.56**	-	.56**	-	-	-	-	.39**	.39**

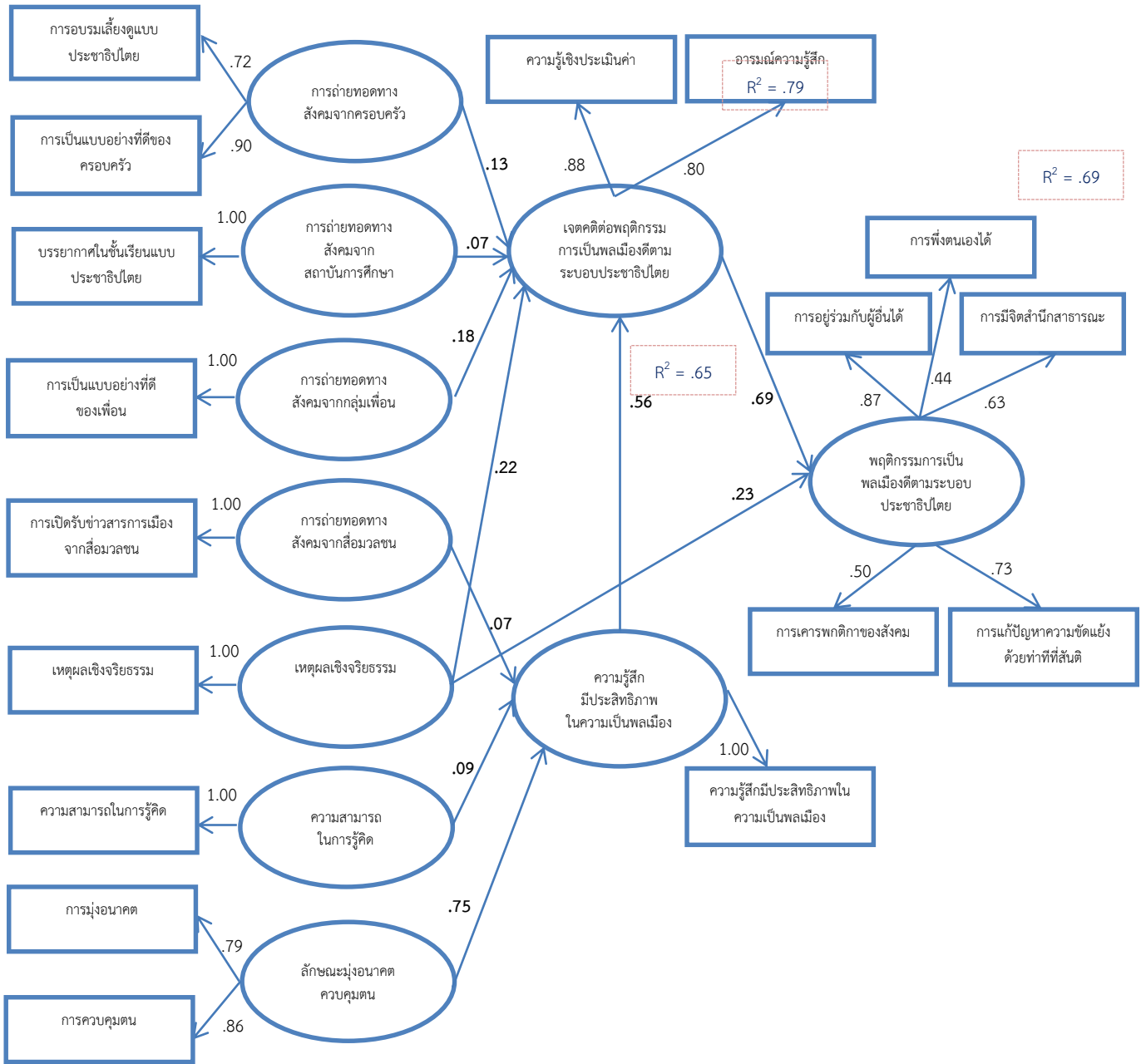
หมายเหตุ : DE = อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ; IE = อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ; TE = อิทธิพลรวม (Total Effect) ; ** P < .01

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อตัวแปรแฝงพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงสุด คือ ตัวแปรแฝงภายในเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (TE = 0.69) รองลงมาคือ ตัวแปรแฝงภายในความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมือง (TE = 0.39) ตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม (TE = 0.38) และตัวแปรแฝงภายนอกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (TE = 0.29)

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงสุด คือ ตัวแปรแฝงภายในเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (DE = 0.69) รองลงมา คือ ตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม (DE = 0.23) และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงสุด คือ ตัวแปรแฝงภายในความรู้สึกรับประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง (IE = 0.39) รองลงมาคือตัวแปรแฝงลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (IE = 0.29) และตัวแปรแฝงเหตุผลเชิงจริยธรรม (IE = 0.15)

จากภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ได้แก่ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87) รองลงมา คือ การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยท่าทีที่สันติ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.73) การมีจิตสำนึกสาธารณะ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.63) การเคารพกติกาของสังคม (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.50) และการพึ่งตนเองได้ (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.44)

ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ 1) เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ด้านความรู้เชิงประเมินค่า (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.88) รองลงมา คือ ด้านอารมณ์ความรู้สึก (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.80) และ 2) ความรู้สึกรับประสิทธิภาพในความเป็นพลเมืองมี 1 องค์ประกอบ คือ ความรู้สึกรับประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง

ภาพประกอบ 2 แบบจำลองพฤติกรรมกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี

ตัวแปรแฝงภายนอก มี 7 ตัวแปร คือ 1) การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.90) รองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.72) 2) การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา มี 1 องค์ประกอบ คือ บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย 3) การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน มี 1 องค์ประกอบ คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน 4) การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน มี 1 องค์ประกอบ คือ การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน 5) เหตุผลเชิงจริยธรรม มี 1 องค์ประกอบ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม 6) ความสามารถในการรู้คิด มี 1 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการรู้คิด

ความสามารถในการรู้คิด และ 7) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มี 2 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด คือ การควบคุมตน (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.86) และการมุ่งอนาคต (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.79)

ตัวแปรแฝงภายในพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝง 2 ตัว ได้แก่ ตัวแปรแฝงภายในเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.69) และตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.23) ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีค่าเท่ากับ 0.69

ตัวแปรแฝงภายในเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝง 5 ตัว ได้แก่ ตัวแปรแฝงภายในความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.56) ตัวแปรแฝงภายนอกเหตุผลเชิงจริยธรรม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.22) ตัวแปรแฝงภายนอกการถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.18) การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.13) และการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.07) ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีค่าเท่ากับ 0.79

ตัวแปรแฝงภายในความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝง 3 ตัว ได้แก่ ตัวแปรแฝงภายในลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.75) ความสามารถในการรู้คิด (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.09) และการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.07) ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง มีค่าเท่ากับ 0.65

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้พบว่า แบบจำลองพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่าเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและเหตุผลเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมที่กล่าวไว้ว่าเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจิตลักษณะสำคัญที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของพลเมืองดี (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2539)

ทั้งนี้เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่พบว่าเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์หรือเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมที่พึงปรารถนา (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2557) เช่น พฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) พฤติกรรมอาสาสมัคร (สุพัตรา บุญแก้ว, 2556)

พฤติกรรมจิตสาธารณสุข (จารุณี จันทร์เจริญ, 2555) พฤติกรรมเพื่อสังคม (Bissing-Olson, Fielding, & Iyer, 2016) พฤติกรรมเคลื่อนไหวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Fielding, McDonald, & Louis, 2008)

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ในระดับรองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่พบว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ หรือเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวิวัฒน์ บุญชิต, 2546) คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี (จันทนา บุญญานวัฒน์, 2549) การมีจิตสาธารณสุข (จุฑาพร นาครอด, 2554) ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย (เพ็ญพร ทองคำสุก, 2550) พฤติกรรมเอื้อสังคม (Carlo, Mestre, Samper, Tur, & Armenta, 2010)

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน (การเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน) การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัว (การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว) และการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา (บรรยากาศชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตจำนวนหนึ่งที่พบว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์หรือเป็นตัวทำนายที่สำคัญของเจตคติต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม (Karpiak & Baril, 2008) การเป็นแบบอย่างของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม (จิรพัฒน์ ศิริรักษ์, 2555) เจตคติที่ดีต่อจิตอาสา (ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์, 2550) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจริยธรรมในการเรียน (กมลวรรณ คารมปราษฎ์ คล้ายแก้ว, 2557) การเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) เจตคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมในการเรียน (กมลวรรณ คารมปราษฎ์ คล้ายแก้ว, 2557) ความตั้งใจจะโหวตในอนาคต (Gotlieb, Kyoung, Gabay, Riddle, & Shah 2015)

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความรู้สึกมีประสิทธิภาพในความเป็นพลเมือง ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน ความสามารถในการรู้คิด และการถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน (การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตจำนวนหนึ่งที่พบว่าตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์หรือเป็นตัวทำนายที่สำคัญของความรู้สึกมีประสิทธิภาพในพฤติกรรมหรือเรื่องที่พึงปรารถนา เช่น ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนมีอิทธิพลตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตน (สุคนธ์ธำ เสงี่ยมเจริญ, 2556) การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีอิทธิพลทางตรงต่อความโน้มเอียงทางการเมือง (มีองค์ประกอบ คือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง) (กมลวรรณ คารมปราษฎ์, 2550)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

1. ผลการวิจัยนี้พบว่าเจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจิตลักษณะที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นครอบครัวและสถาบันการศึกษา รวมถึงตัวแทนในการทำหน้าที่ถ่ายทอดทางสังคมอื่นๆ ควรให้ความสำคัญกับการ

ปลูกฝังและพัฒนาจิตลักษณะดังกล่าวให้กับบุคคลตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาที่มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและแสดงออกอย่างเหมาะสมกับช่วงวัยและบทบาทในสังคม

2. ผลการวิจัยนี้พบว่าตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ผ่านเจตคติต่อพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และความรู้สึกรับรู้สภาวะทางกายภาพทางการเมือง ดังนั้นตัวแทนดังกล่าวควรพัฒนาบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

2.1 ครอบครัว บิดามารดาควรอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานด้วยวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ให้ความสำคัญ มีเหตุผล มีความยุติธรรม เปิดโอกาสให้บุตรหลานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ปัญหาในเรื่องสำคัญๆ ในบ้าน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบงานต่างๆ ภายในบ้าน รวมถึงบิดามารดาและผู้ปกครองควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลานในเรื่องความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

2.2 สถาบันการศึกษา ควรจัดให้มีบรรยากาศการเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ

2.3 สื่อมวลชน ควรนำเสนอข่าวสารทางการเมืองอย่างเป็นกลางนำเสนอให้ครบทุกด้านเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมืองอย่างชัดเจน ถูกต้อง รอบด้าน รวมถึงควรมีการนำเสนอรายการที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยสามารถนำปัจจัยเหล่านี้ไปใช้ในการสร้างคู่มือพัฒนาหรือสร้างชุดฝึกอบรม หรือสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยในการเรียนต่อไป

2. ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษากับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-3 ของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากับนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งอื่นๆ ทั่วประเทศ

3. ในการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross sectional studies) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาระยะยาว (Longitude studies) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาต่างๆ เช่น ดูพัฒนาการทางด้านการเป็นพลเมืองตั้งแต่เข้าเรียนชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 4 เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นตลอดช่วงเวลาของการศึกษาในมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ คารมปราษฎ์. (2550). การศึกษาอิทธิพลของการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัว
สถาบันการศึกษาที่ทำงานและสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อความโน้มเอียงทางการเมืองความผูกพันต่อพรรค
การเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของพนักงานรัฐวิสาหกิจ. (การศึกษาแก่นำเสนอ
ปริญญาโทปริญญาตรีบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- กมลวรรณ คารมปราษฎ์ คล้ายแก้ว. (2557). บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมืองดี
ตามระบอบประชาธิปไตย. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 20(1), 1-18.
- กมลวรรณ คารมปราษฎ์ คล้ายแก้ว. (2557). ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ในครอบครัวสถาบันการศึกษาและจิต
ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี. วารสารพฤติกรรม
ศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 6(1), 159-175.
- จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. (2521). พฤติกรรมศาสตร์เล่ม 1 พื้นฐาน
ความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จารุณี จันทร์เจริญ. (2555). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้นอำเภอเมืองลพบุรีจังหวัดลพบุรี. (ปริญญาโทปริญญาตรีบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- จิตติพร ไวรจน์วิทยาการ. (2551). ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนที่ประยุกต์
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม.
- จิรพัฒน์ ศิริรักษ์. (2555). ลักษณะสถานการณ์ในโรงเรียนครอบครัวและจิตพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (ปริญญาโทปริญญาตรีบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- จุฑาทพร นาครอด. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขต
พื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 3. (ปริญญาโทปริญญาตรีบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2531). ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมและจริยธรรมในการทำงาน
ของข้าราชการ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ
พลเรือน.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2539). *ทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรม : การวิจัยและพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม. (2524). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2550). รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) และแนวทางการตั้งสมมติฐานในการวิจัยสาขาจิตวิทยาพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทย. *วารสารพัฒนาสังคม*, 9(1), 89-93.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2551). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2552). *หลักและวิธีการประมวลเอกสารเพื่อความเป็นเลิศในการวิจัยทางจิตวิทยาพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2557). ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงอย่างมีสติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา : การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 21(1), 75-94.
- ทวีวัฒน์ บุญชิต. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: การวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ธรรณธันย์ อากาศกิจ. (2551). *ลักษณะทางจิตและลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการประหยัดไฟฟ้าในอาคารสำนักงานของพนักงานธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Civic Education) : แก้ปัญหาการเมืองโดยประชาธิปไตยที่ "คน". *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตย เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education)*. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.
- เพ็ญพร ทองคำสุก. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ไพรินทร์ ชัดธิพงษ์. (2553). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับความฉลาดทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคม.

- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2553). ผลการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสิทธิและหน้าที่ของนักศึกษามหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วรพล วิแหลม. (2555). โมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย : วิเคราะห์กลุ่มพหุ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, บัณฑิตวิทยาลัย.
- วิชัย ตันศิริ. (2551). วัฒนธรรมพลเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 ความเป็นพลเมือง ก่ออนาคตประชาธิปไตยเล่ม 1. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2553). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานผลิตเอกสารสำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุคนธ์ธำ เส็งเจริญ. (2556). การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อจิตสำนึกสาธารณะ ในนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- สุดใจ บุญอารีย์. (2546). ผลการฝึกความสามารถด้านการรู้คิดและความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อทัศนคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษา. กรุงเทพฯ: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สุพัฒนา บุญแก้ว. (2556). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสาสมัครในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- สุภาสินี นุ่มเนียม. (2546). ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคม.
- อ้อมเดือน สดมณี และธำศุภร์ จันประเสริฐ. (2554). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 17(1), 18-30.
- Arnocky, S., Stroink, M., & DeCicco, T. (2007). Time Perspective and Sustainable Behavior: Evidence for the Distinction between Consideration of Immediate and Future Consequences. *Journal of Environmental Psychology*, 27(4), 255-264.
- Bissing-Olson, M. J., Fielding, K. S., & Iyer, A. (2016). Experiences of Pride, Not Guilt, Predict Pro-Environmental Behavior When Pro-Environmental Descriptive Norms Are More Positive. *Journal of Environmental Psychology*, 45, 145-153.

- Buckley, L., & Chapman, R. L. (2016). Characteristics of Adolescents Who Intervene to Stop the Risky and Dangerous Behavior of Their Friends. *Accident Analysis & Prevention*, 88, 187-193.
- Carlo, G., Mestre, M. V., Samper, P., Tur, A., & Armenta, B. E. (2010). Feelings or Cognitions? Moral Cognitions and Emotions as Longitudinal Predictors of Prosocial and Aggressive Behaviors. *Personality and Individual Differences*, 48(8), 872-877.
- Corrigan-Brown, C., & Wilkes, R. (2014). Media Exposure and the Engaged Citizen: How the Media Shape Political Participation. *The Social Science Journal*, 51(3), 408-421.
- Crocetti, E., Jahromi, P., & Meeus, W. (2012). Identity and Civic Engagement in Adolescence. *Journal of Adolescence*, 35, 521-532.
- Fielding, K. S., McDonald, W. R., & Louis, W. R. (2008). Theory of Planned Behaviour, Identity and Intentions to Engage in Environmental Activism. *Journal of Environmental Psychology*, 28, 318-326.
- Fishbine, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief Attitude Intention and Behavior : An Introduction and Research*. NY: Addison-Wesley.
- Gotlieb, M. R., Kyoung, K., Gabay, I., Riddle, K., & Shah, D. V. (2015). Socialization of Lifestyle and Conventional Politics among Early and Late Adolescents. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 41, 60-70.
- Karpiak, C. P., & Baril, G. L. (2008). Moral Reasoning and Concern for the Environment. *Journal of Environmental Psychology*, 28(3), 203-208.
- Knowles, R. T., & McCafferty-Wright, J. (2015). Connecting an Open Classroom Climate to Social Movement Citizenship: A Study of 8th Graders in Europe Using IEA ICCS data. *The Journal of Social Studies Research*, 39(4), 255-269.
- Manganelli, S. (2013). *Civic Engagement in Adolescent Students: The Role of Civic Knowledge, Efficacy Beliefs, and an Open Classroom Climate*. (Doctoral Dissertation). The Sapienza University.
- McDevitt, M., & Kiouisis, S. (2006). *Experiments in Political Socialization: Kids Voting USA as a Model for Civic Education Reform*. Retrieved May 15, 2016, from <http://civicyouth.org/PopUps/WorkingPapers/WP49McDevitt.pdf>

- Milfont, T. L., Bain, P. G., Souza, R. V., Gouveis, V. V., & Kashima, Y. (2014). Examining How Projections about the Future of Society Are Related to Present-Day Climate Change Action. *Psico*, 45(3), 359-368 .
- Munn, N. L. (1969). *Introduction to psychology (2nd ed.)*. Boston: Houghton Mifflin.
- Schmid, C. (2012). The Value “Social Responsibility” as a Motivating Factor for Adolescents’ Readiness to Participate in Different Types of Political Actions, and its Socialization in Parent and Peer Contexts. *Journal of Adolescence*, 35(3): 533-547.
- Tett, R. P., & Craik, K. (2003). A Personality Trait based interactionist model of job performance . *Journal of Applied Psychology*, 88(3), 500-571.
- Watson, R., & Lindgren, C. W. (1979). *Psychology of The child and the adolescent. (4th ed)*. New York: McGraw-Hill.

Translated Thai References (ส่วนที่แปลรายการอ้างอิงภาษาไทย)

- Ampanukij, T. (2008). *Psycho-Social Characteristics Correlates with Electricity Saving Participation of Officers at Krung Thai Bank Head Office*. (Master Thesis). Srinakharinwirot University, Graduated School.
- Bhanthumnavin, D. (2014). Antecedents of Mindful Risk-Taking Behavior in Secondary School Students: A Path Analysis Approach. *Journal of Behavioral Science*, 21(1), 75-94.
- Bhanthumnavin, D. (2007). Interactionism model and Guidelines for Hypothesized in Psycho-Behavioral Science Approach in Thailand. *Journal of Social Development*, 9(1), 89-93.
- Bhanthumnavin, D. (2009). *Principles and Methods of Literature Review for Research Excellence in Psycho-Behavioral Science*. Bangkok: National institute of development administration, Graduate school of social development.
- Bhanthumnavin, D. (1995). *Psychological Theory of Moral and Work Behaviors: Research and Applications*. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Bhanthumnavin, D. (1996). *Psychological Theory of Moral and Work Behaviors: Research and Applications*. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Bhanthumnavin, D. (1988). *Training Package for Development of Attitudes, Values, and Ethics in Work of Bureaucratic*. Bangkok: Office of The Civil Service Commission.
- Bhanthumnavin, D. (2008). *Synthesis of Research on Moral and Ethics in Thailand and Foreign Country*. Bangkok: Moral Promotion Center.
- Bhanthumnavin, D., & Prachonpachanuk, P. (1981). *Parent-Child Relations Mental Health and Morality of Thai School*. Bangkok: The Behavioral Science Research Institute.

- Boonaree, S. (2003). *The Effect of Cognitive Ability and Moral Reasoning on Attitude towards Moral Behavior of Students*. Bangkok: Research and Development of Behavioral Thailand, National Research Council of Thailand.
- Boonchit, T. (2003). *The Relationship between democratic experience and psycho-behavioral democratic characteristics of high school students*. Bangkok: Research and Development of Behavioral Thailand, National Research Council of Thailand.
- Boonkeaw, S. (2013). *Psychosocial Factors Related to Volunteer Behavior of the Thai Red Cross Youth Volunteers in Bangkok*. (Master Thesis). Srinakharinwirot University, Graduated School.
- Chancharoen, C. (2012). *Psycho-Social Factors related to Public Mind Behavior of Students in Muang Lopburi District, Lopburi Province*. (Master Thesis). Srinakharinwirot University, Graduated School.
- Karomprach, K. (2007). *The Study of the Influence of Political Socialization from Family, Education, Workplaces and Mass Communication Media on Political Orientations, Party Identifications and Political Participation Behavior of State Enterprise' Employee*. (Doctoral dissertation). Srinakharinwirot University, Graduated School.
- Khadthiphong, P. (2010). *Psychosocial Correlates of Optimistic View of Politics among University Students*. (Master Thesis). National institute of development administration, Graduate school of social development.
- King Prachadhipok' s Institute. (2012). *Proceeding of King Prachadhipok's Institute Conference 13th 2012 "Citizenship and The Future of Thai Democracy Vol.1* . Bangkok: King Prachadhipok's Institute.
- Klaykaew, K. K. (2014). Family and Educational Institution Situations and Psychological Characteristic Related to Ethical Behaviors of Undergraduate Students. *Journal of Behavioral science for Development*, 6(1), 159-175.
- Klaykaew, K. K. (2014). The Role of Families on the Fostering and Development of Children becoming Good Citizens in a Democratic Society. *Journal of Behavioral science*, 20(1), 1-18.
- Kunupakarn, R. (2553). *The Effects of Psycho-Behavioral Training on Democratic Obligatory Behavior of University Students*. Bangkok: Research and Development of Behavioral Thailand, National Research Council of Thailand.

- Nakrod, C. (2011). *Causal Factors Influencing Public Mind of Matthayomsuksa II In Bangkok Educational Service Area III*. (Master Thesis). Srinakharinwirot University, Graduated School.
- Numnium, S. (2003). *Psychosocial and Situational Factors Correlate of Responsible Behaviors of Junior High School Students*. (Master Thesis). National institute of development administration, Graduate school of social development.
- Sengcharoen, S. (2013). *An Analysis of Structural Causal Relationship of Factors Influencing on Public Mind of Undergraduate Students*. (Master Thesis). Srinakharinwirot University, Graduated School.
- Sirirak, C. (2012). *School and Family Situations, and Psychological Sufficiency Correlations of Responsible Behaviors of Thai Junior High School Students*. (Master Thesis). Srinakharinwirot University, Graduated School.
- Sodmanee, O., & Junprasert, T. (2011). Moral Principles and Ethical Development: From Concept to Practical Approach. *Journal of Behavioral science*, 17(1), 18-30.
- Sriboriboon, N. (2007). *Development of Causal Model of Student's Volunteer Mind in The Upper Secondary Schools Under The Office of the Basic Education Commission*. (Master Thesis). Chulalongkorn University, Graduated School.
- Suvannathat, C., Bhanthumnavin, D. & Prachonpachanuk, P. (1978). *Behavioral Science Vol.1*. Bangkok: Thai Watana Panich.
- Taewanarumitkul, P. (2012). Civic Education. *Proceeding of King Prachadhipok' s Institute Conference 13th 2012 "Citizenship and The Future of Thai Democracy Vol.2* . Bangkok: King Prachadhipok' s Institute.
- Taewanarumitkul, P. (2012). *Civic Education*. Bangkok: Aksorn sampan press.
- Tantisulthorn, T. (2011). *Thai Civic Education*. Bangkok: Institute of Public Policy Studies.
- Tansiri, W. (2008). *Cultural Citizenship*. Bangkok: Institute of Public Policy Studies.
- The Secreriat of The House of Representatives. (2010). *The Constitution of The Kingdom of Thailand B.E. 2550*. Bangkok: The Secreriat of The House of Representatives.
- Thongkamsuk, P. (2007). *The Effect of Some Factors on Ability to Live Democratically of Prathomsuksa 6 Students in Bangkok*. (Master Thesis). Srinakharinwirot University, Graduated School.

Virotvithayagan, C. (2008). *Antecedents and Consequences of Sufficient Behavior of Junior Secondary Students in Schools with Sufficiency Economy Project*. (Master Thesis).

National institute of development administration, Graduate school of social development.

Wileam, W. (2012). *Antecedents and Consequences Model Factors of Good Democratic Good Behaviors: A Multi Group Analysis*. (Doctoral Dissertation). Burapha University, Graduate school.

